

РОЛЬ УНІВЕРСИТЕТІВ ТРЕТЬОГО ВІКУ У ПОДОЛАННІ ЦИФРОВОЇ НЕРІВНОСТІ (рецензія на монографію А. Каркача та Т. Семигіної «Цифрова компетентність людей літнього віку»)

Віра Поліщук,

доктор педагогічних наук, професор, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Тернопіль, Україна; pol_vira@gmail.com

На початку 2024 року побачила світ книжка «Цифрова компетентність людей літнього віку» (Каркач & Семигіна, 2024). Її можна оцінити як надзвичайно актуальну з кількох причин. По-перше, цифровізація суспільства – невідворотний процес, який впливає на всіх людей, незалежно від віку. По-друге, в час диджиталізації цифрова нерівність виявилась серйозною проблемою, яка призводить до цифрових розривів та до маргіналізації людей літнього віку в суспільстві. По-третє, підвищення цифрової компетентності людей літнього віку виступає важливою умовою їхньої соціальної інтеграції та активного старіння.

Загалом, нову монографію можна вважати цінним внеском у дослідження проблематики цифровізації суспільства та її впливу на людей літнього віку.

З одного боку, у книзі ретельно проаналізовано феномен цифрової нерівності в контексті інформаційного суспільства. Значна увага приділена характеристиці літніх людей як особливої соціальної групи, їхній соціалізації та ресоціалізації в цифровому середовищі.

З іншого боку, книжка вирізняється практичним підходом до розв'язання проблем цифрової нерівності серед літнього населення. У ній схарактеризовано складові та індикатори цифрової компетентності, продемонстровано зв'язки між цифровою грамотністю та соціальною адаптацією людей постпенсійного віку. Автори відзначають потребу у мотивації літніх слухачів та соціальних працівників до співпраці в цифровому геронтоосвітньому середовищі у контексті ресоціалізації.

На додаток на цього, слід відзначити вдумливе описання дизайну проведеного дослідження, зокрема специфіки «дослідження в дії». Такі наукові розробки збагачують репертуар вітчизняної соціальної роботи як науки.

Чи не найцінніше у виданні – це те, що наведено програму формування цифрової компетентності в умовах Університету третього віку на базі територіального центру, тобто соціального закладу, де можливо отримати як освітні, так і інші послуги. У виданні детально описано специфіку розроблення програми, постійного оновлення, перехід на цифрову платформу Moodle, яка дає змогу активно реалізовувати освітні проекти.

Розроблення та впровадження програми формування цифрової компетентності відбувалась з урахуванням специфіки діяльності Університетів третього віку, різного рівня підготовки слухачів та сучасних теорій організації геронтоосвітнього процесу. Про її ефективність свідчать результати емпіричного

дослідження, які засвідчують зміни у споживанні слухачами Університету третього віку цифрових сервісів (оплата комунальних платежів, запис до лікаря, соціальна комунікація тощо). Результати також підтверджують важливу роль Університетів третього віку в адаптивній соціалізації літніх людей, на що звертали увагу й інші автори (Лук'янова, 2021);

У книзі також визначено ключові тенденції подальшого розвитку підходів до формування цифрової компетентності, обговорюються переваги цих підходів. Це видання може бути цікавим для різних читачів, зокрема:

- Для науковців, які вивчають проблематику цифровізації суспільства та її впливу на людей літнього віку.
- Для фахівців у сфері соціальної політики та політики на рівні громад, які розробляють заходи щодо підвищення цифрової компетентності людей літнього віку.
- Для соціальних працівників, які хочуть підвищити цифрову компетентність своїх клієнтів, та для студентів, які вивчають дисципліни, що стосуються допомоги людям літнього віку.
- Для викладачів Університетів третього віку, які прагнуть формувати сприятливе геронтоосвітнє середовище та послуговуватись інноваційними методиками у своїй роботі.

У цілому, рецензоване видання сприймається як новий погляд на технології соціальної роботи, зокрема роботи з людьми літнього віку, та їхню цифрову інклюзію в умовах сучасного суспільства і поширення цифрових сервісів на всіх рівнях.

Література

Каркач, А. & Семигіна, Т. (2024). Цифрова компетентність людей літнього віку. Tallinn: Teadmus.

Лук'янова, Л. (2021). *Концепція діяльності Університетів третього віку*. Київ : Вид-во ТОВ «Юрка Любченка».

Formosa, M. (2012). Four decades of Universities of the Third Age: past, present, future. *Ageing & Society*, 34(1), 42-46.